

Original article / Araştırma**Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğinin Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi****Mehmet Enes GÖKLER,¹ Reşat AYDIN,¹ Egemen ÜNAL,¹ Selma METİNTAŞ²****ÖZ**

Amaç: Çalışmada, Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğinin (GKKÖ) Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi amaçlandı. **Yöntem:** Çalışma Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'ne bağlı iki fakültede yapılan metodolojik tipte bir araştırma olup, 18 yaş üzerindeki 200 üniversite öğrencisi ile yapıldı. Literatüre uygun olarak oluşturulan Türkçe form içerik geçerliliği için 15 kişiden oluşan uzman ekibin görüşüne sunuldu. GKKÖ'nün Kapsam Geçerliliği İndeksi (KGI) değeri 0.62 olarak bulundu. Anket form sosyodemografik özellikler, sosyal medya kullanım özellikleri, GKKÖ ve Cep Telefonu Problemleri Kullanımı Ölçeğinden (CTPKÖ) oluşmakta idi. **Bulgular:** Çalışmaya katılan 200 öğrencinin 105'i (%52,5) kadın idi. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.4±3.0 yıldı. Faktör analizine göre 10 maddeden oluşan bir boyutlu yapının faktör yükleri 0.36-0.77 arasında değişmekteydi. GKKÖ'nün Cronbach alfa katsayısı 0.81 olarak, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.81 olarak bulundu. GKKÖ ile CTPKÖ arasında pozitif korelasyon saptandı. Üyeliği bulunan sosyal medya hesap sayısı, facebook kontrolü ve twitter kontrolü için bireylerin internet erişim aygıtını kontrol etme sıklığı ile GKKÖ'den alınan puanların ilişkili olduğu saptanırken, kişisel e-posta ve aramalar için kontrol sıklığı ile GKKÖ'den alınan puanlar arasında fark bulunamadı. **Sonuç:** Yapılan analizler ışığında, GKKÖ'nün üniversite öğrencilerinde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu bulundu. Ayrıca bu ölçek kullanılarak farklı ve geniş gruplarla yapılacak araştırmaların yararlı olacağı kanısına varıldı. (*Anadolu Psikiyatri Derg* 2016; 17(Ek.1):52-59)

Anahtar sözcükler: GKKÖ, geçerlilik, güvenilirlik, sosyal medya bağımlılığı

Determining validity and reliability of Turkish version of Fear of Missing out Scale

ABSTRACT

Objective: The aim of the study was to determine the validity and reliability of Turkish version of Fear of Missing Out (FoMO). **Methods:** This methodologic study was carried out in two faculty of Eskisehir Osmangazi University. Our study group consisted of 200 students over the age of 18. Translation process was conducted in accordance with the literature. Opinions of fifteen specialists' were asked to examine the construct validity. Content Validity Index (CVI) coefficient of FoMO Scale was 0.62. Participants' sociodemographic characteristics about their social media usage, FoMO Scale and Problematic Mobile Phone Use (PU) were conducted. **Results:** Of the participants 52.5% was female. The mean of age was 21.4±3.0 years. According to factor analysis, factor loading ranged between 0.36-0.77 and consisted of single factor structure. Cronbach's alpha coefficient of the scale was 0.81. Reliability coefficient of test-retest was 0.81. The scale was statistically and positively correlated with the PU with confirming concurrent validity. The statistically significant relationship was found between the number of social media account, the frequency of checking Facebook and Twitter and the total point of FoMO Scale. There is no significant relationship between the frequency of checking his/her internet for looking personnel e-mail or calling and total point of FoMO Scale. **Conclusion:** FoMO Scale is a valid and reliable instrument to evaluate the FoMO

¹ Arş. Gör., ² Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD, Eskişehir

Correspondence address / Yazışma adresi:

Arş. Gör. Egemen ÜNAL, Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD, Eskişehir, Türkiye

E-mail: egemenunal28@hotmail.com

Geliş tarihi: 10.07.2015, Kabul tarihi: 02.11.2015, doi: 10.5455/apd.195843

Anadolu Psikiyatri Derg 2016; 17(Ek.1):53-59

among university students. Additionally, we emphasized that further research is needed on different and larger groups by using the scale. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2016; 17(Suppl.1):53-59)

Keywords: FoMO, validity, reliability, social media engagement

GİRİŞ

Günümüzde sosyal ağlar, özellikle gençlere, çeşitli etkinlikler, olaylar ve konuşmalar gibi gerçek zamanlı aktivitelere çok kolay ve hızlı erişim olanağı sağlamaktadır.¹ Genç bireyler bu bilgi yoğunluğu içinde günlerinin büyük bir kısmını sosyal ağlarda bilgi paylaşmakla, gündemi izlemekle ve arkadaşlarının ve kendilerinin durumlarını güncellemekle geçirebilmektedirler.^{1,2} Sosyal ağlardan beslenen bu sürekli güncelleme ve izleme davranışı tüm dünyada Fear of Missing Out (FoMO) olarak adlandırılan yeni bir görüngü doğmasına neden olmuştur.^{2,3} FoMO, ABD’li bilim insanları tarafından tanımlanan ve Türkçeye ‘gelişmeleri kaçırma korkusu’ (GKK) olarak çevrilen bu durum, internetin ve özellikle akıllı telefonların yaşamımıza girmesiyle birlikte, bireylerin sosyal ağlarda gelişmeleri kaçırma ve gelişmelerden haberdar olamama korkusu yaşamaları nedeniyle sosyal ağlarda oldukça uzun süreler geçirmelerine neden olan yeni bir bağımlılık türü olarak göze çarpmaktadır.^{3,4} Öte yandan GKK bireyin sosyal ağlarda ödüllendirici deneyimlere sahip olabilme durumunun yaygın kaygısı olarak da tanımlanır.^{3,4} Bu nedenle GKK, başkalarının ne yaptığı ile sürekli bağlantıda olma isteği ile belirlidir.^{3,4} Sosyal ağlarda arkadaşlarının veya kendilerinin güncellemelerinin izlenememesi GKK olan bireyleri ciddi düzeyde rahatsız eder.^{2,3} GKK olan bireyler sosyal ağlarda geçirdikleri süre dışındaki yaşamlarında sürekli yalnız hissettiklerini bildirmekte, normal yaşamdaki ilişkilerinde eksik olan sevgi ve şefkati bilgi paylaşma ve yayılmasını sağlama ile tamamlamaya çalışmaktadırlar.^{2,4} Bu nedenlerden ötürü GKK olanlarda sosyal ağlara katılım özellikle çekici olabilmektedir.⁴ Przybylski’ye göre, GKK sosyal ağların kullanımındaki artışın arkasındaki itici güçtür, GKK düzeyleri gençlerde ve özellikle genç erkeklerde daha yüksek bulunmakta, genel yaşam memnuniyet düzeyini ve doyumunu düşürmektedir.^{3,4} Ayrıca GKK, sürücülerde ve ders sırasında sosyal ağların kullanımını sürdüren öğrencilerde de yüksektir.⁴ GKK olan bireyler daha çok toplumdan izole bireyler olmalarına neden olan aşırı sosyal medya kullanımını, yüz yüze iletişime yeğleyerek yalnızlıklarını derinleştirmektedirler.⁴ Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de düzenli internet kullanıcılarının oranı ve sosyal ağlarda geçirilen süre gün geçtikçe artmaktadır. ‘We are Social’ ajansının *Anatolian Journal of Psychiatry* 2016; 17(Suppl.1):53-59

2015 yılında 30 ülkenin internet, sosyal ve mobil dünyasına ilişkin ayrıntılı sayıların paylaşıldığı raporunda, Türkiye’de 37.7 milyon aktif internet kullanıcısı, 40 milyon aktif sosyal medya hesabının bulunduğu, bir önceki yıla göre aktif sosyal medya hesabının %11 arttığı bildirilmiştir. Bireylerin günlük ortalama 4.5 saatini internet başında, yaklaşık üç saatini ise sosyal medyada geçirdiği bildirilmiştir.⁵

Türkiye’de sosyal ağların kullanımındaki artış göz önüne alındığında, bireylerin GKK’den etkilenme durumlarının belirlenmesi önem taşımaktadır. Çalışmada, GKK Ölçeğinin (GKKÖ) Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma, Mart-Haziran 2015 tarihleri arasında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’ne bağlı iki fakültede yapılan (Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültesi) metodolojik tipte bir araştırmadır.

Etik konular

Çalışma için gerekli etik kurul izni (2015-KAEK-86/07-24) ve idari izinler alındı. Przybylski tarafından ölçeğin akademik kullanımına sınırlama getirilmediği için ayrıca izin alınmadı.

Örnekleme

Çalışmaya alınma ölçütleri: On sekiz yaşından büyük olmak, internet kullanıyor olmak, çalışmaya katılmayı kabul etmek olarak belirlendi. Örnekleme alınacak kişi sayısı ölçek madde sayısının 10-20 katı olacak şekilde belirlendi.⁶ Araştırmaya katılan tüm öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilerek sözlü onamları alındı. Çalışmaya katılmayı kabul etmeyen, anketin uygulanacağı günlerde yerinde bulunmayan ve anketteki soruların %90 oranında yanıtlanmayan toplam 68 kişi çalışma grubundan çıkarıldı. Son olarak çalışma, olasılıksız örnekleme yöntemi ile belirlenen 18 yaşından büyük 200 üniversite öğrencisi ile yapıldı.

Araştırmanın tasarımı

Ölçeğin farklı dil ve kültürden uyarlanması nedeniyle, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları iki aşamada sürdürüldü. İlk aşamada dil ve kapsam geçerliliği, ikinci aşamada yapı geçerliliği, eş zamanlı ölçüt geçerliliği ile iç tutarlılık ve test-

tekrar test güvenilirliği değerlendirildi.

1. Aşama: Çeviri-geri çeviri yöntemine uygun olarak GKKÖ'nün maddeleri iki ayrı bağımsız yabancı dil uzmanı tarafından Türkçeye çevrildi, daha sonra iki uzmanın ortak kararı ile oluşturulan Türkçe formu başka bir dil uzmanı tarafından yeniden İngilizceye çevrildi. Tüm formlar karşılaştırılarak oluşturulan Türkçe form içerik geçerliliği için 15 kişiden oluşan (beş akademisyen doktor, 10 araştırma görevlisi doktor) uzmanların görüşüne sunuldu. Uzmanlardan her ölçek maddesinin uygunluğunu ve anlaşılabilirliğini Kapsam Geçerlilik İndeksine (KGİ) göre 1-4 puan arasında (1 puan: Uygun değil, 2 puan: Biraz uygun-maddenin/ifadenin revizyonu gerekli, 3 puan: Oldukça uygun-uygun, ancak ufak değişiklikler gerekli, 4 puan: Çok uygun) değerlendirmeleri istendi.⁷ Yüzdeler değerlendirilmeye göre GKK Ölçeğinin KGİ değeri 0.62 olarak bulundu.

2. Aşama: Örneklem dışında, 15 üniversite öğrencisinden oluşan gruba GKKÖ uygulanarak anlaşılabilirliği test edildi ve geribildirim alındı. Maddeler öğrenciler tarafından anlaşılır bulundu ve değişiklik önerisi yapılmadı. Pilot çalışmadan sonra ölçek 200 öğrenciye uygulandı ve aralarından seçilen 67 öğrenciye üç hafta ara ile yeniden uygulanarak test-tekrar test güvenilirliği değerlendirildi.

Veri toplama araçları

Bilgilerin literatüre uygun olarak hazırlanan ve iki bölümden oluşan anket formu aracılığıyla toplanması planlandı. İlk bölümde öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini (cinsiyet, yaş) sorgulayan ve kişilerin genel yaşam memnuniyet düzeyine ilişkin sorular vardır. Bunun yanında kişilerin bazı durumlar (mesajlaşma, arama, facebook, twitter, kişisel e-postalar) için bireylerin internet erişim aygıtlarını hangi sıklıkla kullandıklarına ilişkin sorular, üye oldukları sosyal medya hesaplarına ilişkin bilgiler vardır. Katılımcılardan genel yaşam memnuniyet düzeylerini 1 (hiç memnun değilim) ile 5 (çok memnunum) arasında değerlendirmeleri istendi. İkinci bölüm ise GKKÖ ve Cep Telefonu Problemleri Kullanımı Ölçeğinden (CTPKÖ) oluşmakta idi.

GKKÖ Przybylski tarafından geliştirilen, 10 sorudan oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçek kişilerin kendi yaşamlarıyla ilgili değerlendirmeleri içermektedir. Ölçekte yer alan her madde 1-5 puan (1=hiç doğru değildir, 5=aşırı şekilde doğrudur) arasında puanlandırılmaktadır. Kişilerin ölçekten aldıkları puan 10-50 arasında değiş-

mekte olup, ölçeğin kesim puanı yoktur.³ Ölçekten alınan puan arttıkça bireyin gelişmeleri kaçırma korkusunun olma olasılığı artmaktadır.

Eş zamanlı ölçüt geçerliliği için kullanılan ölçüm araçları

CTPKÖ, Augner ve Hacker tarafından geliştirilmiştir.⁸ Bu ölçek cep telefonunun aşırı kullanımı, cep telefonu ile bazı ruhsal değişkenlerin ilişkisi ve cep telefonunun uzun süreli kullanımına bağlı oluşabilecek olumsuz etkileri ölçmektedir. CTPKÖ, 'bağımlılık' (9 soru), 'sosyal ilişkiler' (7 soru), 'sonuçlar' (10 soru) olmak üzere üç alt bölümden oluşmaktadır. Bağımlılık ve sosyal ilişkiler bölümünde yer alan her madde 0-4 puan (0=kesinlikle katılmıyorum, 4=kesinlikle katılıyorum), sonuçlar bölümünde yer alan her madde ise 0 (hiç)-4 (çok sık) puan arasında puanlandırılmaktadır. Alınan her yanıtın puanları toplanarak toplam puana ulaşılmaktadır. Ölçeğin tamamı için toplam puan 0-104 arasında değişmektedir. Yüksek puan almak, kişinin cep telefonunu problemleri kullandığını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Tekin ve arkadaşları tarafından yapılmıştır.⁹

Verilerin toplanması

Öğrencilerden sınıflarında iken anketi öz bildiriye dayalı olarak yanıtlamaları istenmiş, yanıtlama süresi yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Verilerin değerlendirilmesi

Verilerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 21 paket programı kullanılarak yapıldı ve sonuçlar %95'lik güven aralığında, $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi. Tanımlayıcı verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri kullanıldı. Grupların ortalamalarının karşılaştırılmasında Bonferonni düzeltmeli Kruskal-Wallis analizi kullanıldı. Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için madde toplam puan korelasyonu, iç tutarlılık (Cronbach alfa) ve test-tekrar test korelasyonu kullanıldı. İçerik geçerliliği için KGİ, eş zamanlı ölçüt geçerliliğinde korelasyon analizleri için ölçek verileri ordinal özellikte olduğundan dolayı non-parametrik korelasyon analizi olan Spearman korelasyon analizi kullanıldı. Yapı geçerliliği için ise açımlayıcı faktör analizi (AFA) kullanıldı.

BULGULAR

Çalışmaya katılan 200 öğrencinin 105'i (%52.5) kadın, 95'i (%47.5) erkek, yaş ortalamaları ise 21.4 ± 3.0 yıldır. Öğrencilerin aldıkları GKKÖ

puanları, cinsiyet ve yaş gruplarına göre değişmemekteydi ($p>0.05$). Çalışma grubunun %92.5'inin facebook, %62.5'inin twitter, %71'inin instagram, %87.5'inin whatsapp, %5'inin linkedin, %36'sının foursquare, %24.5'inin snapchat, %13'ünün line, %25'inin vine, %48'inin swarm, %22.5'inin viber, %47.5'inin skype, %58.5'inin google+, %20'sinin blogger, %21'inin tumblr hesabı vardı.

Çalışma grubunun sosyal medya kullanım özel-

liklerine göre GKKÖ'den aldıkları puanların dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir. GKKÖ'den alınan puan, üyeliği bulunan sosyal medya hesap sayısı beşve üzerinde olanlarda daha yüksek bulunurken, sosyal medya hesaplarını (facebook, twitter) her saat kontrol edenlerde GKKÖ'den alınan puan daha yüksek bulunmuştur.

Kişisel e-posta ve aramalar için kontrol sıklığı ile GKKÖ'den alınan puanlar arasında fark bulunmadı ($p>0.05$).

Tablo 1. Çalışma grubunun sosyal medya kullanım özelliklerine göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı

	Sayı	%	Ort.±SS	Min.-Max.	Ortanca	Çeyreklik %25-%75	Test z-KW	p
Üyeliği bulunan sosyal medya hesap sayısı							12.67	0.005*
1-2	29	14.5	23.66±6.00	11-37	22	19-28		
3-4	50	25.0	21.72±6.06	11-40	22	17-25		
5-6	53	26.5	25.49±7.73	11-46	25	19-31		
7 ve üzeri	68	34.0	26.37±8.00	11-49	25.5	21.5-32		
Aramalar-çağrılar için kontrol sıklığı							8.13	0.018*
Gün aşırı	14	7.0	24.86±7.56	13-37	25	19-32		
Her gün	87	43.5	22.94±7.16	11-41	22	18-27		
Her saat	99	49.5	25.98±7.37	12-49	25	21-30		
Facebook kontrol sıklığı							13.24	0.001*
Gün aşırı	87	43.5	22.86±6.20	11-38	22	19-27		
Her gün	76	38.0	24.75±7.99	12-46	24	18-29		
Her saat	37	18.5	28.27±7.53	12-49	27	24-33		
Twitter kontrol sıklığı							26.57	<0.001*
Gün aşırı	114	57.0	22.54±6.73	11-46	22	18-26		
Her gün	56	28.0	25.93±7.30	13-41	25	20.5-31		
Her saat	30	15.0	29.83±7.05	17-49	28	25-33		
Kişisel e-posta kontrol sıklığı							4.61	0.100
Gün aşırı	113	56.5	24.56±6.97	11-46	24	19-29		
Her gün	59	29.5	23.41±7.51	11-40	23	17-27		
Her saat	28	14.0	27.14±8.42	13-49	27.5	21.5-32		

* Bonferroni düzeltmesi

GKKÖ'nün geçerlilik analizleri

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ölçütüne göre örneklem büyüklüğü, gözlenen korelasyon katsayılarının büyüklüğü ve kısmi korelasyon katsayıları faktör analizi için uyumlu bulundu (KMO=0.80). Bartlett testine göre evren korelasyon matrisinin birim matris olmadığı ve küresellik ölçütünün de sağlandığı görüldü ($p<0.001$). Kısa form üzerinden yapılan temel bileşenler (principal component) faktör analizine göre 10 maddeden oluşan bir boyutlu yapının GKKÖ puanlarındaki toplam değişimin %39.4'ünü açıkladığı görüldü. Temel bileşenler analizine göre ölçekteki maddelerin

faktör yükleri 0.36-0.77 arasında değişmekteydi.

GKKÖ'nün güvenilirlik analizleri

Tablo 2'de GKKÖ'ye elde edilen güvenilirlik analizi sonuçları ve faktör yükleri verildi. Güvenilirlik göstergelerinden biri düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayısı olup mevcut sonuçlara göre ölçekte yer alan maddelerin madde-toplam korelasyon katsayılarının 0.30-0.61 arasında değiştiği görülmekteydi. Alfa katsayısının kabul edilebilecek alt sınırı 0.70 olarak belirlendi.¹⁰ Ölçekte yer alan maddelerden herhangi birisi çıkarıldığında Cronbach alfa katsayısının anlam-

Tablo 2. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği maddelerinin faktör yükleri, madde toplam korelasyonları ve madde çıkarıldığında Cronbach alfa katsayıları

Maddeler	1	2	3
1. Başkalarının benimkilerden daha doyurucu deneyimler yaşadığından korkarım.	0.76	0.61	0.79
2. Arkadaşlarımın benimkilerden daha doyurucu deneyimler yaşadığından korkarım.	0.77	0.61	0.79
3. Arkadaşlarımın ben yokken eğlendiklerini öğrendiğimde endişelenirim.	0.73	0.58	0.79
4. Arkadaşlarımın neler yaptığını bilmediğimde kaygı hissederim.	0.72	0.59	0.79
5. Arkadaşlarımın 'aralarındaki şakaları, muhabbetleri' anlamak benim için önemlidir.	0.52	0.43	0.80
6. Bazen neler olup bittiğini takip etmek için fazla zaman harcayıp harcamadığımı merak ederim.	0.42	0.32	0.82
7. Arkadaşlarımla buluşmak için bir fırsatı kaçırmış olmak canımı sıkır.	0.60	0.52	0.80
8. İyi bir zaman geçirdiğimde bunun detaylarını online olarak paylaşmak benim için önemlidir.	0.65	0.53	0.79
9. Planlanmış bir toplanmayı kaçırmak canımı sıkır.	0.36	0.30	0.82
10. Tatile çıktığımda arkadaşlarımın ne yaptığını takip etmeye devam ederim.	0.61	0.52	0.80
Açıklanan varyans: %39.4	Cronbach alfa: 0.81		

1: Faktör yükleri, 2: Madde-toplam korelasyon katsayısı, 3: Madde çıkarıldığında Cronbach alfa değeri

lı düzeyde yükselmediği saptandı. On madde- den oluşan GKKÖ'nün Cronbach alfa katsayısı 0.81 olarak saptandı.

GKKÖ'nün test-tekrar test güvenilirliği

Araştırmaya katılan 67 kişi GKKÖ'yü üç hafta sonra yeniden yanıtladı. Söz konusu katılımcı- ların birinci değerlendirmelerindeki ortalama puanları 24.3 ± 7.68 olup, ikinci değerlendirmele- rindeki ortalama puanları 24.3 ± 7.65 idi ($p > 0.05$). Test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.81 olarak saptandı.

GKKÖ'nün Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği ile korelasyon analizleri

GKKÖ'nün eş zamanlı geçerliliğini incelemek amacıyla GKKÖ'den alınan puanlar ile CTPKÖ toplam puanları arasında pozitif korelasyon saptandı ($r = 0.587$, $p < 0.001$).

GKKÖ'nün genel yaşam memnuniyet düzeyi ile korelasyon analizleri

Ölçeğin özgün geçerlilik ve güvenilirlik çalış- masında da olduğu gibi GKKÖ'den alınan puan ile genel yaşam memnuniyet düzeyi ile negatif korelasyon saptandı ($r = -0.233$, $p < 0.001$). GKKÖ'nün diğer ölçütlerle gözlenen korelasyon değerleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği, Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği ve Genel Yaşam Memnuniyet Düzeyi ile gözlenen korelasyon değerleri

	Tanımlayıcı istatistikler			Çeyreklik %25-%75	GKKÖ puanı ile korelasyon değerleri	
	Ort.±SS	Min.-max.	Ortanca		r	p
Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği	55.6±12.1	29-98	56	47-64	0.587	<0.001
Genel Yaşam Memnuniyet Düzeyi	14.9±3.4	4-20	16	13-17	-0.233	0.003

TARTIŞMA

Türkiye'de düzenli internet kullanımının ve sosyal ağlarda geçirilen sürenin gün geçtikçe artması bu alanda yapılmış çalışmaların önemini artırmaktadır. GKK yeni tanımlanan, güncelliği günden güne artan bir görüngü olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Bir tür bağımlılık çeşidi olan GKK'nin ölçülmesi toplum sağlığı açısından önemlidir. Bu çalışmada GKKÖ'nün Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0.81 olarak

belirlendi. Özgün ölçeğin Cronbach alfa değerleri 0.84-0.89 arasında değişmekteydi. Cronbach alfa katsayısının görece düşük olması örneklem büyüklüğünün özgün ölçeğin çalışmasından daha düşük olmasından kaynaklanmış olabilir.¹¹ Çalışmada, GKKÖ'nün güvenilirliğini değerlendiren madde-toplam puan korelasyonu değerlerinin 0.30'dan büyük olması, her maddenin güvenilir düzeyde olduğunu göstermektedir.¹² Sonuçlar, GKKÖ'nün yüksek test-tekrar test güvenilirliği olduğunu ($r=0.813$, $p<0.001$), elde edilen güvenilirlik analizi bulguları GKKÖ'nün zaman içinde ölçeğe bağlı değişkenlik göstermediğini ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin geçerlilik analizinde AFA'da özgün ölçeğin çalışmasındaki benzer şekilde tek boyutlu bir yapı ortaya kondu. AFA'da ölçeğin tek boyutlu yapısının toplam varyansın %39.4'ünü açıkladığı belirlendi. Ölçek uyarılma çalışmalarında toplam varyansın %30'unun açıklanması yeterli bir değer olarak bildirilmiştir.¹³

GKKÖ'den alınan puanlar ile aramalar ve e-posta kontrolü için internet erişim cihazını kontrol etme sıklığı arasında ilişki bulunamadı. Bireylerin kişisel yaşamlarında yaptıkları aramalar ve e-posta kontrolü gibi faaliyetlerin gelişmeleri kaçırma korkusu olarak dilimize çevrilebilecek bir görüngüyle ilişkisinin olmaması değerlidir. Zira günümüzde insanların günlük birçok işlerini yürütmelerinde telefon aramaları ve e-posta kullanımları kaçınılmaz durumdadır. Günlük kişisel işlerin yürütülmesi amaçlı bu kullanımların, gelişmeleri kaçırma korkusu ile ilişkili olmaması beklenen bir durumdur.

GKKÖ'den alınan puanlar öğrencilerin üyeliklerinin bulunduğu sosyal medya hesap sayısı ve facebook ve twitter kontrolü için internet erişim aygıtını kontrol etme sıklığı ile ilişkili olduğu saptandı. Türkiye'de gündemi, sosyal olayları,

yakınlarının durumlarını izlemek için en sık kullanılan sosyal ağlar arasında facebook ve twitter vardır.⁵ GKKÖ'den alınan puanların bu durumlarla ilişkili olduğunun saptanması beklenen bir durumdur ve ölçeğin ölçmek istediği alanı ölçtüğünü göstermektedir.

GKKÖ ile CTPKÖ ($r=0.587$, $p<0.001$) arasında pozitif korelasyon saptandı. Literatürde, ölçüt geçerlilik katsayısı için hesaplanan 0.30 ve daha yüksek korelasyonların, testin geçerli olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebileceği bildirilmiştir.¹³ Bu bulgular sınanan varsayımları destekler niteliktedir.

Çalışmada sınanan varsayımlardan biri de genel yaşam memnuniyet düzeyinin GKKÖ'den alınan puanlar ile negatif korelasyon göstereceği idi. Varsayımı destekler nitelikte genel yaşam memnuniyet düzeyinin GKKÖ'den alınan puanlar ile negatif korelasyon gösterdiği saptandı ($r=-0.233$, $p<0.001$). Özgün ölçek çalışmasında da benzer şekilde negatif korelasyon bulunmuştur ($r=-0.240$, $p<0.001$).³ Çeşitli çalışmalarda internet, sosyal medya, oyun bağımlılığı gibi durumların genel yaşam memnuniyet düzeyini düşürdüğü bildirilmiştir.¹³⁻¹⁷ Böylece GKKÖ'nün yeterli düzeyde geçerliliğe sahip olduğunu, ölçekteki maddelerin GKK görüngüsünü yeterli düzeyde ve doğru ölçtüğünü söyleyebiliriz.

Sonuç olarak, yapılan analizler ışığında, GKKÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Fakat çalışmanın yürütüldüğü araştırma grubunun üniversite öğrencilerinden oluşturulduğu göz önüne alınmalıdır. Dolayısıyla ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği için farklı örneklem üzerinde yapılacak çalışmalar önemli olacaktır. Son olarak bu ölçek kullanılarak farklı ve geniş gruplarla yapılacak araştırmaların yararlı olacağı kanısına varılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Fox J, Moreland JJ. The dark side of social networking sites: An exploration of the relational and psychological stressors associated with Facebook use and affordances. *Comput Human Behav* 2015; 45:168-176.
2. Hato B. (Compulsive) Mobile Phone Checking Behavior Out of a Fear of Missing Out: Development, Psychometric Properties and Test-Retest Reliability of a C-FoMO-Scale ANR: 610304. Master's Thesis, 2013.
3. Przybylski AK, Murayama K, DeHaan CR. Motivational, emotional, and behavioral correlates of Fear of Missing Out. *Comput Human Behav* 2013; 29(4):1841-1848.
4. Dossey L. FOMO, digital dementia, and our dangerous experiment. *Explore: The Journal of Science and Healing* 2014; 2(10):69-73.
5. Kemp S. Digital, Social and Mobile in 2015. We are Social's Compendium of Global Digital Statistics. Research Warc., 2015.
6. Kline P. An Easy Guide to Factor Analysis. Routledge, 1994.

7. Polit DF, Beck CT. The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Res Nurs Health* 2006; 29(5):489-497.
8. Augner C, Hacker GW. Associations between problematic mobile phone use and psychological parameters in young adults. *Int J Public Health* 2012; 57(2):437-441.
9. Tekin C, Gunes G, Colak C. Adaptation of Problematic Mobile Phone Use Scale to Turkish: a validity and reliability study. *Med Sci Int Med J* 2014; 3(3):1361-1381.
10. Kline P. *Handbook of Psychological Testing*. Routledge, 2013.
11. Charter RA. Study samples are too small to produce sufficiently precise reliability coefficients. *The J Gen Psychol* 2003; 130(2):117-129.
12. Esin MN. Veri toplama yöntem ve araçları & Veri toplama araçlarının güvenilirlik ve geçerliği. S Erdoğan, N Nahcivan, MN Esin (Eds.), *Hemşirelikte Araştırma Süreç, Uygulama ve Kritik*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2014, s.216-231.
13. Büyüköztürk Ş. *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Sekizinci baskı, Ankara: Pegem Yayınları, 2007.
14. Batıgün A, Hasta D. İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2010; 11(3):213-219.
15. Wan CS, Chiou WB. Why are adolescents addicted to online gaming? An interview study in Taiwan. *Cyberpsychol Behav* 2006; 9(6):762-766.
16. Winkler A, Dörsing B, Rief W. Treatment of internet addiction: a meta-analysis. *Clin Physiol Rev* 2013; 33(2):317-329.
17. Alacam H, Atesci FC, Sengul AC. The relationship between smoking and alcohol use and internet addiction among the university students. *Anatolian Journal of Psychiatry* 2015; 16(6):383-388.